

ΟΜΙΛΙΑ

ΜΕΤΑ ΤΟ ΚΑΤΑ

ΛΟΥΚΑΝ

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΗΣ ΙΕ'. ΚΥΡΙΑΚΗΣ.

ΟΤΑΝ μὲν στοχάζωμαι ταῦτα τὰ λόγια τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ καὶ σωτῆρός μου « Ἡλ- » θε γάρ δὲ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ζητῆσαι καὶ » σῶσαι τὸ ἀπολωλός, », μεγάλη ἐλπὶς στάζει εἰς τὴν καρδίαν μου, καὶ χαρᾶς πολλῆς πληροῦται ἡ ψυχή μου· ἐπειδή, ἐὰν δὲ υἱὸς τοῦ θεοῦ διὰ τοῦτο ἥλθεν εἰς τὸν κόσμον, ἵνα ζητήσῃ καὶ σώσῃ τὸ ἀπολωλός, καὶ ἐμὲ λοιπὸν ζητήσει καὶ σώσει τὸν ἀπολωλότα καὶ ἀμαρτωλόν· δταν δὲ πάλιν συλλογίζωμαι δσα ἐπραξεν αὐτὸς ὁ ζητηθεὶς καὶ σωθεῖς, ἥγουν ὁ Ζακχαῖος, τότε φεύγει ἡ ἐλπὶς ἀπὸ τῆς καρδίας μου, καὶ ἀμετρος λύπη δμοῦ καὶ φόρος πίπτει εἰς τὴν ψυχήν μου. Θέλω καὶ ἐγώ, καὶ ζητῶ ἰδεῖν τὸν Κύριόν μου τὸν Ἰησοῦν, καθὼς ἐζήτει αὐτὸν ὁ Ζακχαῖος· « Καὶ ἐζήτει ἰδεῖν τὸν Ἰησοῦν τίς ἐστιν ». Ἐκεῖνος μὲν ἐζήτει ἀλλ' ἐπειδὴ μικρὸς ἦν

κατὰ τὸ ἀνάστημα τοῦ σώματος, ὁ περιεστῶς λαὸς ἐμπόδιζε τὴν ὅρασιν· « Καὶ » οὐκ ἡδύνατο, δτι τῇ ἡλικίᾳ μικρὸς ἦν »· ἐγώ δὲ ζητῶ αὐτόν, ἀλλ' ἐπειδὴ ψυχρός εἰμι κατὰ τὴν θείαν ἀγάπην, ἐμποδίζει με τὸ πλήθος τῶν παθῶν μου, καθὼς ἐκεῖνον ὁ ὄχλος τῶν ἀνθρώπων· ἐκεῖνος δμως, ἀνδρεῖος καὶ μεγαλόψυχος, ἔσχισε τὸν ὄχλον, προέτρεξεν ἐμπροσθεν τοῦ πλήθους, καὶ ἀγαθὸς ὑψηλὰ εἰς τὴν συκομωρέαν, εἶδε τοῦ κόσμου τὸν σωτῆρα· ἐγώ, ἀσθενὴς καὶ μικρόψυχος, οὐδὲ καταδαμάζω τὰ πάθη μου, οὐδὲ ἐγκαταλείπω αὐτὰ δπίσω μου, οὐδὲ σπεύδω ἵνα ἀναβῶ ἐπάνω εἰς τὸ ὄρος τοῦ θεοῦ, τὸ ὄρος τὸ ὑψηλὸν τῆς ἀρετῆς, « Τὸ πῖον, τὸ τετυρωμένον », καὶ ἵνα ἐκεῖνον, θεν θεωρήσω καὶ ἐγώ τὸν γλυκύτατον Ἰησοῦν, τὸν νυμφίον τῆς ψυχῆς μου. Ἔνατενίζεις καὶ εἰς ἐμέ, πωλεύσπλαγχνε, καὶν

κάτω κατάχημαι, καθὼς καὶ εἰς τὸν Ζαχ-
χαῖον, τὸν εἰς τὰ ὑψηλὰ ἀναβάντα, διότι
θέλεις καὶ τὴν ἐμὴν σωτηρίαν, καθὼς καὶ τὴν
ἐκείνου· ἀλλ’ εἰς ἐκεῖνον ἐνατενίσας, εἰδες με-
τανοίας διάθεσιν καὶ γνώμην ἐπιστροφῆς· ὅταν
δὲ εἰς ἐμὲ ἐνατενίζῃς, Κύριέ μου, τί ἄλλο βλέ-
πεις εἰμὴ γνώμην ἀμετανόητον καὶ διάθεσιν
ἐπιμονῆς εἰς τὰ κακά μου θελήματα; Σὺ
αὐτόκλητος ἥλθες εἰς τοῦ Ζαχαρίου τὸν οἶ-
κον· ἐγὼ δέ, τολμῶν διὰ τῆς μεταλήψεως τῶν
μυστηρίων, προσκαλῶ σε καὶ ἐμβάζω σε εἰς
τὸν οἶκον τῆς ψυχῆς μου. Σύ, ἐλθὼν εἰς τὸν
οἶκον τοῦ Ζαχαρίου, εὗρες ἐλεημοσύνην, εὕρες
δικαιοσύνην, εὕρες ὀρετῆς λαμπρότητα καὶ
τόπον ἀξιον τῆς ὑποδοχῆς σου· ὅθεν ἔμεινας
ἐκεῖ, καὶ ἐδωκας αὐτῷ τὴν ἀφεσιν τῶν
ἀμαρτιῶν, καὶ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ τὴν σω-
τηρίαν· ἐρχόμενος δὲ εἰς τὸν οἶκον τῆς ψυ-
χῆς μου οὐδὲν ἄλλο εὑρίσκεις εἰμὴ ἀνελεή-
μονα καρδίαν, καὶ πολλὰς ἀδικίας, καὶ
ἀμαρτίας βόρβορον, σπῆλαιον ληστῶν εὐ-
ρίσκεις καὶ οὐχὶ κατάλυμα ἀξιον τῆς
βασιλείας σου· ὅθεν, μὴ ἔχων ποῦ τὴν
κεφαλὴν κλῖναι, ἀντὶ νὰ μείνῃς μετ’ ἐμοῦ
φεύγεις, καὶ ἀντὶ νὰ ἔξαλείψῃς τὰς ἀμαρ-
τίας μου ὀργίζεσαι καὶ μακρύνεις ἀπ’ ἐμοῦ
τοῦ τρισάθλου.

Χριστιανοί, ἐγὼ πιστεύω καὶ ὁμολογῶ,
ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ ἥλθεν
εἰς τὸν κόσμον ἵνα καλέσῃ τοὺς ἀμαρτω-
λοὺς εἰς μετάνοιαν· καὶ βλέπω δὲ φανερά,
ὅτι εἰς ὅσους μετενόησαν ἡνοίχθη ὁ παρά-
δεισος, καὶ ἐδόθη ἡ σωτηρία· ἀλλ’ ὅταν
στοχάζωμαι τὴν μετάνοιαν ἐκείνων καὶ
τὴν μετάνοιαν ἡμῶν, τότε ἀπελπίζομαι.
Ναὶ ἀληθῶς, μεγάλῃ ἡ δύναμις τῆς μετα-

νοίας· οὐδὲ τὸ βάρος, οὐδὲ τὸ πλῆθος τῶν
ἀμαρτημάτων, οὐδὲ ἡ πολυχρόνιος ἐπιμονὴ
εἰς τὴν ἀμαρτίαν, οὐδὲ ἄλλη περίστασις
οὐδεμίᾳ νικᾷ τῆς μετανοίας τὴν δύναμιν·
μετενόησας; ἔλαβες τὴν συγχώρησιν· με-
τενόησας; ἐσώθης. Ταῦτά εἰσιν ἀληθῆ καὶ
βέβαια· ἐπειδὴ εἰσιν ἐστηριγμένα ἐπάνω
εἰς τὰ λόγια τῶν προφητῶν, ἐπάνω εἰς τὸ
κήρυγμα τῶν ἀποστόλων, ἐπάνω εἰς τὰ
παραδείγματα τῶν μετανοησάντων, ἐπάνω
εἰς τὴν ἀπόφασιν τοῦ θεοῦ, ὅστις ἔξαπέ-
στειλε τὸν υἱὸν αὐτοῦ οὐχ ἵνα καλέσῃ τοὺς
δικαίους, ἀλλὰ τοὺς ἀμαρτωλοὺς εἰς μετά-
νοιαν· «Οὐ γὰρ ἥλθον καλέσαι δικαίους, Ματ. 9.
13.
» ἀλλὰ ἀμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν». Περὶ
τούτου λοιπὸν οὐδεμίαν ἔχομεν οἱ εἰς Χρι-
στὸν πιστεύοντες ἀμφιβολίαν· δλη ἡ ἀμφι-
βολία πίπτει εἰς τὸ ἐάν ἡ μετάνοια ἡμῶν
ὑπάρχῃ μετάνοια ἀληθινή. «Οταν ἀναγι-
νώσκω εἰς τὰς ἀγίας γραφὰς τὰ ἔργα τῶν
ἀληθῶν μετανοησάντων, καὶ βλέπω τὰ
ἔργα τῆς μετανοίας ἡμῶν, φοβοῦμαι, ὅτι
ἡμεῖς τὴν σήμερον ἀντὶ νὰ μετανοήσωμεν
παίζομεν καὶ πλανῶμεν ἑαυτούς, νομίζοντες
μετάνοιαν ἀληθινὴν ἐκεῖνο τὸ ἔργον, τὸ
ὅποιον οὐδὲ κάν σχῆμα ἔχῃ μετανοίας.

«Αληθῶς ἄλλο μετάνοια καὶ ἄλλο τῆς
μετανοίας τὰ ἔργα· μετάνοια ἀληθινὴ ἔστι
ἡ ἀναγγώρισις τῆς ἀμαρτίας, καὶ ἡ μετὰ
κατανύξεως ἔξομολόγησις τῶν ἀμαρτημά-
των, καὶ ἡ ἀπόφασις τῆς τελείας ἀποχῆς
ἀπὸ τὸν ἀμαρτιῶν· ὅστις τοιουτοτρόπως
μετανοεῖ, ἐκεῖνος λαμβάνει τῶν ἀμαρτιῶν
αὐτοῦ τὴν συγχώρησιν· «Καὶ εἶπε Δαβὶδ Βασιλ. 2.
» τῷ Νάθαν, ἡμάρτηκα τῷ Κυρίῳ. Καὶ
» εἶπε Νάθαν πρὸς Δαβὶδ, καὶ Κύριος πα-

» ρεθίσας τὸ ἀμάρτημά σου». Ἡμάρτηκα τῷ Κυρίῳ», ίδοὺ ή ἀναγνώρισις τῆς ἀμαρτίας. «Καὶ εἶπε Δαβὶδ τῷ Νάθαν»· ίδοὺ ή ἔξομολόγησις· βλέπεις δὲ καὶ τὴν ἀπόφασιν τῆς τελείας ἀποχῆς ἀπὸ τῆς ἀμαρτίας εἰς τὰ μετὰ τὴν μετάνοιαν ἔργα τοῦ Δαβὶδ. «Καὶ Κύριος παραθίσας τὸ ἀμάρτημά σου»· ίδοὺ τῆς ἀμαρτίας ή συγχώρησις. «Ἐργα δὲ τῆς μετανοίας εἰσὶν ή τελεία ἀποχῆ καὶ ἀποστροφὴ τῶν προγεγονότων ἀμαρτημάτων, καὶ ή νηστεία, καὶ ή προσευχή, καὶ τὰ δάκρυα, καὶ ή κακουχία τοῦ σώματος, καὶ δσα ἄλλα ἀπομακρύνουσι τὸν ἀνθρωπὸν ἀπὸ τῆς ἀμαρτίας, καὶ στηρίζουσιν αὐτὸν εἰς τὴν ἀρετὴν. Καν δὲ ἄλλο ή μετάνοια καὶ ἄλλα τῆς μετανοίας τὰ ἔργα, ὅμως τοσοῦτον συνδεδεμένα καὶ συνηνωμένα εἰσὶν ἀλλήλοις, ὡστε, ὅταν λείπωσι τῆς μετανοίας τὰ ἔργα, ή μετάνοια οὐκ ἔστιν ἀληθινή καὶ ὠφέλιμος, ἀλλὰ ψευδῆς καὶ ματαία· διὰ τοῦτο δὲ ὁ θεῖος πρόδρομος τοῦ σωτῆρος ἐκήρυττεν εἰς τοὺς μεταγοοῦντας, λέγων, «Ποιήσατε οὖν καρ-

μ. τ. 3,
8.

» ποὺς ἀξίους τῆς μετανοίας».

«Οταν εἶδεν ὁ Ἰούδας, ὅτι ὁ ὑπ' αὐτοῦ παραδοθεὶς Ἰησοῦς Χριστὸς κατεκρίθη εἰς θάνατον, τότε μετεμελήθη καὶ μετενόησεν ἐγνώρισε τὴν ἀμαρτίαν αὐτοῦ, ἔξωμολογήθη παρόησία, «Ἡμαρτον, εἶπεν ἐμπροσθεν τῶν ἀρχιερέων καὶ πρεσβυτέρων, ἦμαρτον, παραδοὺς αἷμα ἀθώον». Ναί, μετάνοια ή μετάνοια τοῦ Ἰούδα, ἀλλ' ἀμοιρος τῶν καρπῶν τῆς μετανοίας· αὐτὴ ἀντὶ ἀρετῆς ἐκαρποφόρησε κακίαν, ἀντὶ προσευχῆς καὶ δακρύων ἐκαρποφόρησε θυμὸν καὶ δργήν. «Καὶ ρίψας τὰ ἀργύρια ἐν τῷ ναῷ ἀνεγώ-

μ. τ. 2,
4.

μ. τ. 5.

» ρησεν »· ἀντὶ ἐλπίδος ἐκαρποφόρησεν ἀπελπισμόν, καὶ ἀντὶ ἐλέους καὶ συμπαθείας αὐτοχειρίαν· «Καὶ ἀπελθὼν ἀπήγξατο». Βλέπετε λοιπόν, ὅτι οὐχὶ πᾶσα μετάνοια ἔστι σωτηριώδης· βλέπετε, ὅτι ή μετάνοια ή γυμνὴ τῶν ἔργων τῶν ἀξίων τῆς μετανοίας βλάστη καὶ οὐχὶ ὠφέλειαν προζενεῖ. «Ιδοὺ καὶ ἄλλη μετάνοια ὁμοία τῇ μετάνοιᾳ τοῦ Ἰούδα. «Ο Φαραὼ μετενόησε τοῦτο ἔστιν ἀληθέστατον· διότι δἰς ἔξεφώνησε τὸ ἦμαρτον, δἰς ἔξωμολογήθη ἐμπροσθεν τοῦ Μωϋσέως καὶ Ἀαρὼν· πρῶτον μέν, ὅταν εἶδε τὸν ἐκ τῆς χαλάζης ἀφανισμόν· «Ἀποστέλλας δὲ Φαραὼ, λέγει ἡ Ἐξοδ. 9,
27.

» θεία γραφή, ἐκάλεσε Μωϋσῆν καὶ Ἀαρών,

» καὶ εἶπεν αὐτοῖς· Ἡμάρτηκα τὸ νῦν· ὁ

» Κύριος δίκαιος, ἐγὼ δὲ καὶ ὁ λαός μου

» ἀσεβεῖς»· ὑπεσχέθη δὲ καὶ τὴν διόρθωσιν τῆς σκληροκαρδίας αὐτοῦ· «Καὶ ἔξαποστελλῶ, εἶπεν, ὑμᾶς, καὶ οὐκέτι προσεθήσεσθε

» μένειν»· μετενόησεν, ἀλλ' ἐλειψε τὸ πρῶτον τῆς μετανοίας ἔργον, ἤγειρε ή ἀποχή τῆς ἀμαρτίας· διότι μετ' ὀλίγον ἐπεσε πάλιν εἰς τὸ αὐτὸν ἀμάρτημα τῆς σκληροκαρδίας· «Καὶ ἐσκληρύνθη ή καρδία Φαραώ,

» καὶ οὐκ ἔξαπέστειλε τοὺς υἱούς Ἰσραήλ»·

Δευτέρα δὲ μετάνοια καὶ ἔξωμολογησις, ὅταν εἶδε τὸ ἀμετρον πλῆθος τῆς ἀκρίδος καὶ τὴν ἔξαπτην φθοράν, τὸ Κατέσπευδε δὲ

«Φαραὼ καλέσαι Μωϋσῆν καὶ Ἀαρών,

» λέγων, «Ἡμάρτηκα ἐνπαντίον Κυρίου τοῦ

» θεοῦ ὑμῶν, κατειστεῖς οὐκέτι προσδέξασθε μου

» τὴν ἀμαρτίαν ἔτι νῦν»· μετενόησεν, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ή δευτέρα μετάνοια οὐκ εἶχε τῆς μετανοίας τὰ ἔργα· διότι, ὅταν ἐπέτασεν ή ἀκρίς, ο Φαραὼ πάλιν ὁ αὐτός, πάλιν

μ. τ. 28.

μ. τ. 10.
16.

μ. τ. 11.

σκληρός, πάλιν οὐκ ἔξαποστέλλει τοὺς
χρ. 20. Ἰσραηλίτας· «Καὶ οὐκ ἔξαπέστειλε τοὺς
» υἱοὺς Ἰσραὴλ». Γνωστὸν δέ ἐστι τὸ τέ-
λος καὶ ὁ καρπὸς τῆς τοιαύτης φευδομετα-
νοίας· τέλος τοῦ κακῶς μετανοήσαντος
Φαραὼ ὃ εἰς τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν κα-
ταποντισμὸς αὐτοῦ σὺν τοῖς ἄφρασι καὶ
χρ. 14. ἀναβάταις, καὶ πάσῃ τῇ δυνάμει αὐτοῦ.
28.

'Αγαπητοί μου ἀδελφοί, ἐγὼ φοβοῦμαι,
ὅτι ἡ μετάνοια ἡμῶν ἐστιν ὁμοία οὐ λέγω
τῇ μετανοίᾳ τοῦ Ἰούδα, ἀλλὰ τῇ μετανοίᾳ
τοῦ Φαραὼ ὃ Φαραὼ διὰ τὸν φόρον τῶν
πληγῶν μετενόει, ἔξωμολογεῖτο, ὑπέσχετο
διόρθωσιν καὶ ἀποχὴν τῆς ἀμαρτίας αὐτοῦ·
μετ' ὀλίγον δέ, πάλιν σκληροκάρδιος καὶ
ἰσχυρογνώμων, οὐκ ἥθελεν ἀπολύσαι τὸν
Ἰσραὴλ ἀπὸ τῆς δουλείας· ἐκεῖνος μὲν
διὰ τὴν τῶν χριστιανῶν συνήθειαν, οὗτος
δὲ διὰ τοῦ κόσμου τὰ ὅμματα· ὃ ἄλλος,
ἐπειδὴ ἀναγκάζεται ὑπὸ τῶν συγγενῶν,
μετανοεῖ εἰς τὸν καιρὸν τῆς νηστείας, ἔξο-
μολογεῖται ἐνώπιον τοῦ πνευματικοῦ αὐτοῦ
πατρὸς τὰς ἀμαρτίας αὐτοῦ, καὶ ὑπόσχεται
ἵσως διὰ μόνων τῶν χειλέων, οὐχὶ δὲ καὶ
διὰ τῆς καρδίας τὴν εἰς τὸ ἔξῆς διόρθωσιν
καὶ τὴν ἀποχὴν ἀπὸ τῶν ἀμαρτιῶν αὐτοῦ,
ἵσως δὲ καὶ ἐγκρατεύεται μίαν ἢ δύο ἡμέ-
ρας, ἔως ἂν ἀξιωθῇ τῶν θείων μυστηρίων·
ἐπειτα καρπὸς τῆς μετανοίας οὐδείς· οὐδὲ
δάκρυα, οὐδὲ κατάνυξις, οὐδὲ νηστεία,
οὐδὲ σκληραγγία, οὐδὲ ἄλλο τι τῶν δυ-
ναμένων ἐμποδίσαι αὐτὸν ἀπὸ τῆς προτέ-
ρας κακῆς συνγένειας· πάλιν αἱ αὐταὶ κιν-
δυνώδεις συναναστροφαί, ὃ αὐτὸς ἀχάλιος
βίος, τὸ προλαβόν ἀγυπτόστολον πολίτευμα,
τὰ αὐτὰ ἔργα· δῆν οἱ καρποὶ τῆς μετανοίας

αὐτοῦ εἰσὶ τὰ ἐπανακυλήματα εἰς τὴν αὐ-
τὴν ἀμαρτίαν ἢ καὶ εἰς ἄλλας περισσοτέρας
καὶ χείρονας. Τοιαύτη ἐστὶν ἡ μετάνοια
ἡμῶν καὶ ταῦτα οὐχ ἀπαξ οὐδὲ δίς, ὡς ὁ
Φαραὼ, ἀλλὰ πολλάκις, καὶ μυριάκις, καὶ
ἔως τέλους τῆς ζωῆς· ἐπειτα ἀναπαύμεθα,
καὶ κοιμώμεθα ἥσυχα, καὶ νομίζομεν, ὅτι
διάγομεν τὸν βίον ἡμῶν ἐν μετανοίᾳ καὶ
ἔξομολογήσει. Οὐαὶ ἡμῖν! παραφρονοῦμεν οἱ
ταλαίπωροι, καὶ παίζομεν τὰ ἄπαικτα,
πλανῶντες καὶ βλάπτοντες ἑαυτούς, διότι
«Θεός οὐ μυκτηρίζεται».

Τα. 6,
7.

Βλέπε πόση διαφορά ἐσι μεταξὺ ταύτης
τῆς φευδομετανοίας καὶ τῆς μετανοίας τῆς
ἀληθινῆς καὶ ὡφελίμου. Μία πόρνη διὰ τὸν
φόρον τῆς κολάσεως μετανοεῖ· αὐτὴ τρέχει
εὐθὺς εἰς τὴν οἰκίαν Σίμωνος τοῦ Φαρισαίου,
ὅπου ἦν ὁ Κύριος Ἰησοῦς· ἐκεῖ δὲ ἐνώπιον
πάντων πίπτει εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ, καὶ
πλύνει αὐτοὺς διὰ τῶν δακρύων αὐτῆς·
ἐπειτα, ἀποσπογγίσασα αὐτοὺς ὑδάτα τῶν
τριχῶν τῆς κεφαλῆς αὐτῆς, ἀλείφει αὐτοὺς
διὰ τοῦ μύρου· γίνεται δὲ σώφρων ἀντὶ
πόρνης, καὶ σκεῦος θεοῦ ἀντὶ δοχείου τῆς
ἀμαρτίας. Πράττεις ἀρά γε καὶ σύ, ὅταν
μετανοεῖς, τῆς πόρνης ταύτης τὰ ἔργα;
μετανοεῖς καὶ σὺ διὰ τὸν φόρον τῆς κολά-
σεως; πίπτεις καὶ σὺ εἰς τοὺς πόδας τοῦ
Ἰησοῦ; κατατάγεις τὴν καρδίαν σου; ἐκ-
χέεις δάκρυα, ἵνα πλύνῃς τοὺς ἀχράντους
πόδας τοῦ σωτῆρος; ἀποσπογγίζεις αὐτοὺς
διὰ τῆς καθαρότητος τῶν λογισμῶν σου;
ἀλείφεις αὐτοὺς διὰ τοῦ μύρου τῆς πρὸς τοὺς
πένητας ἐλεημοσύνης σου; γίνεσαι καὶ σὺ
σώφρων ἀντὶ ἀσώτου, καὶ θεοῦ φίλος ἀντὶ
διαβόλου δοῦλος; ἐὰν ταῦτα ποιῆσ, τότε

ἡ μετάνοιά σου ἐστὶν ἀληθινή, τότε ὁ θεὸς δέχεται τὴν ἐπιστροφήν σου, τότε λέγει καὶ πρὸς σὲ ὁ φιλάνθρωπος ὅσα εἶπε καὶ πρὸς τὴν ἀληθῶς μετανοήσασαν πόρυν·
1. Κρ. 6, 15.
Διὸν. 7,
48, 50, « Ἀφένται σοι αἱ ἀμαρτίαι σου· ἡ πίστις σου σέσωκέ σε· πορεύου εἰς εἰρήνην ».

Ο Δαβὶδ μετὰ τὴν μοιχείαν καὶ τὸν φόνον μετενόησεν· αὐτὸς ἐστηλογράφησε τὴν ἀμαρτίαν καὶ τὴν ἀνομίαν αὐτοῦ διὰ τοῦ πεντηκοστοῦ ψαλμοῦ, καὶ τυπώσας τὸ βάρος αὐτῆς ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, ἐμελέτα αὐτὸ διὰ παντός, πάντοτε εἰχεν αὐτὸ φαλ. 50, ἐνώπιον τῶν ὁφθαλμῶν αὐτοῦ· « Ὁτι τὴν ἀνομίαν μου, ἔλεγεν, ἐγὼ γινώσκω, καὶ ἡ ἀμαρτία μου ἐνώπιόν μου ἐστὶ διὰ παντὸς»· ὅθεν ἐκ βάθους καὶ μετὰ πολλοῦ πόνου τῆς καρδίας αὐτοῦ ἐστέναζε, καὶ καθ' ἑκάστην νύκτα διὰ τῶν δακρύων αὐτοῦ καὶ τὴν κλίνην αὐτοῦ ἔλουε, καὶ τὴν στρωμανὴν αὐτοῦ ἔθρεγξεν·
6. « Ἐκοπίασα ἐν τῷ στεναγμῷ μου, λούσω καθ' ἑκάστην νύκτα τὴν κλίνην μου, ἐν δάκρυσί μου τὴν στρωμανὴν μου βρέξω»· τοσοῦτον ἐνήσευεν, ὥστε ἡσθένησαν τὰ γόνατα αὐτοῦ, καὶ
ἀντ. 6. ὅλον τὸ σῶμα αὐτοῦ ἡλλοιώθη· « Τὰ γόνατα μου ἡσθένησαν ἀπὸ νηστείας, καὶ ἡ σάρξ μου ἡλλοιώθη δὶ ἔλαιον»· τόσοι ἡσαν οἱ στεναγμοὶ αὐτοῦ, καὶ τόσον ἐταλαιπώρει καὶ ἐβασάνιζε τὴν σάρκα, ὥστε κατεξηράνθη τὸ σῶμα, καὶ ἐκόλλησε τὸ δέρμα
ἀντ. 108, 23. μετὰ τῶν ὀστέων αὐτοῦ· « Ἀπὸ φωνῆς τοῦ στεναγμοῦ μου ἐκολλήθη τὸ ὄστον μου τῇ σαρκὶ μου»· Ἀκούετε ποῖοι εἰσιν οἱ καρποὶ τῆς ἀληθινῆς μετανοίας; Οὐαὶ ἡμῖν! ποῖοι μοιχός, ποῖοι φογεὺς εἰς τὰς ἡμέρας ἡμῶν ἐδειξε τοιαύτην μετάνοιαν;

Ο Παῦλος, καταδιώξας πρότερον τὴν ἐκκλησίαν τοῦ θεοῦ, μετενόησεν ὕστερον, οὐρανόθεν προσκληθεὶς εἰς μετάνοιαν. Ποῖοι δὲ οἱ καρποὶ τῆς μετανοίας αὐτοῦ; — Καὶ τίς δύναται διηγῆθην τὰς νηστείας, τὰς ἀγρυπνίας, τοὺς κόπους, τοὺς κινδύνους, τοὺς διωγμούς, τοὺς ἁρδισμούς, τὰ δεσμά, τὴν σαργάνην, τὰ ναυάγια, τοὺς λιθασμούς, τὸν μαρτυρικὸν τέλος πάντων θάνατον τοῦ τρισμακαρίου Παύλου; ἡ μετάνοια αὐτοῦ ἐκαρποφόρησεν εἰς τὸν θεὸν τὴν ἐπιστροφὴν τῶν ἐθνῶν ἀπὸ τῆς εἰδωλολατρείας εἰς τὴν θεογνωσίαν. Οὐαὶ ἡμῖν! ποῖοι τὴν σήμερον διώκτης τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ τῶν χριστιανῶν ἐδειξε τοσούτους καὶ τοιούτους καρποὺς μετανοίας;
 Ο Πέτρος, τρὶς ἀρνηθεὶς τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν μεθ' ὄρκου, μετενόησεν εὐθύς· καὶ πρῶτον μὲν ἐκλαυσε πικρὰ δάκρυα, ἐπειτα δὲ τὸν ὑπόλοιπον καὶ φόβον τῆς ζωῆς αὐτοῦ οὐδὲν ἔτερον ἐπράξεν εἰμὴ ὅτι μετὰ πολλῶν μόχθων, καὶ ἀγώνων, καὶ κινδύνων ἐκήρυττεν εἰς πᾶσαν τὴν οἰκουμένην θεὸν ἀληθινὸν τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, τὸν ὅποιον εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ Καϊάφα ἡρυγήσατο· τελευταῖον δὲ ὑπὲρ τῆς ἀγάπης αὐτοῦ καὶ τὸ ἑδιον αἷμα ἔκέχεε, καὶ τὸν θάνατον χαίρων ὑπέμεινε. Ταῦτα δὲ διηγούμενος, τρέμω, δάκρυα δὲ ἔρχονται εἰς τοὺς ὁφθαλμούς μου, διαταραχαὶ ποιῶ εἰσὶ τὰ ἔργα τῆς μετανοίας ἐκείνων τῶν τριαθλίων ἀνθρώπων, οἵτινες ἦσαν διὰ φόβον, ἦσαν πλοῦτον, ἦσαν δόξαν, ἦσαν ἄλλα σαρκικὰ θελήματα, καὶ σωματικὴν ἀνάπτωσιν ἀρνοῦνται τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν ἦσαν τὴν ὁρθοδοξίαν τῆς πίστεως, εἴτα μετανοήσαντες προσέρχονται

πάλιν εἰς τὴν ἐκκλησίαν· ἐὰν συλλογισθῆς τὴν τούτων μετάνοιαν καὶ τὴν τοῦ Πέτρου, οὐδεμίαν εὑρίσκεις ἐλπίδα διὰ τὴν τούτων σωτηρίαν.

Τὰ προειρημένα παραδείγματα καὶ ἄλλα ἀναρίθμητα διδάσκουσιν ἡμᾶς τὸ ὅτι οὐδεμίᾳ ἀμαρτίᾳ νικᾷ τῆς μετανοίας τὴν δύγαμιν. Πορνείας, μοιχείας, φόνους, διωγμούς, ἀρνησιν πίστεως (τὸ βαρύτατον πάντων τῶν ἀμαρτημάτων)· καὶ πᾶσαν ἄλλην ἀμαρτίαν ἵατρεύει τῆς μετανοίας τὸ βάλσαμον. Οἱ ιατρός, ὅταν καλῶς γνωρίζῃ τῆς ἀσθενείας τὸ βότανον, ἔχει μὲν βεβαίαν τὴν ἐλπίδα τῆς ιατρείας τοῦ ἀσθενοῦς, φοβεῖται δὲ μόνον, μήπως ἢ τὸ βότανον κακῶς κατασκευασθῇ, ἢ δοθῇ εἰς καιρὸν ανάρμοστον· διότι, κανὸν αὐτὸν ἀναμφιστόλως ὑπάρχῃ τῆς ἀσθενείας ἐκ είνης τὸ ἀντιφάρμακον, ἐὰν ὅμως ἢ κακῶς κατασκευασθῇ ἢ μὴ δοθῇ εἰς τὸν ἀρμόδιον καιρόν, τότε ἢ οὐδὲν ὥφελεῖ ἢ ἀγνὸν ὥφελεῖς προξενεῖται βλάβην. Συναδελφοί μου ἀμαρτωλοί, ἡμεῖς πάνυ καλῶς γνωρίζομεν, ὅτι ἐν καὶ μόνον ἐστὶ τὸ ἀναμφιστόλον καὶ βέβαιον θεραπευτικὸν βότανὸν τῆς ἀμαρτίας, ἢ μετάνοια· αὐτὴν ὕρισεν ὁ φιλανθρωπότατος Θεὸς. Ιατρικὸν πάσης ἀσθενείας, παντὸς πάθους, πάσης πληγῆς καὶ μάλωπος τῆς ψυχῆς ἡμῶν. Η μετάνοια ἵατρεύει πάσας τὰς ἀμαρτίας, καὶ ἔξαλείφει καὶ αὐτὰ τὰ ἵχνη τῶν ἀνομιῶν· «Καὶ ἐὰν ὕσιν αἱ ἀμαρτίαι ἡ ὑμῶν ὡς φοινικοῦν, ὡς χιόνα λευκανῶ·» ἐὰν δὲ ὕσιν ὡς κόκκινον, ὡς ἔριον λευκανῶ·» νῶ·» ἢ μετάνοια ἐστιν ὁ λιμήν, τὸν ὅποιον ἢ εὐσπλαγχνία τοῦ θεοῦ ἢ τοίμασεν εἰς πάντας τοὺς χειμαζομένους ὑπὸ τῶν

άμαρτῶν αὐτῶν. Οστις πιστεύει εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, ἐκεῖνος οὐδόλως περὶ τούτου ἀμφιβάλλει· δύο ὅμως τινὰ καθ' ὑπερβολὴν φοβερίζουσιν ἡμᾶς τὴν στέρησιν τῆς εἰσόδου καὶ ἀπολαύσεως τούτου τοῦ θεοκατασκευάστου καὶ σωτηρίου τῆς μετανοίας λιμένος· πρῶτον, μήπως, ὅταν ἡμεῖς ἀναβάλλωμεν τὸν τῆς μετανοίας καιρὸν διὰ τοῦ σῆμαρον καὶ αὔριον, προφθάσῃ ἔξαίφνης ἢ ὥρα τοῦ θανάτου, εἰς τὴν ὅποιαν τῆς μετανοίας τὸ βάλσαμον μένει ἀργὸν καὶ ἀπρακτον, ἢ ἐπειδὴ οὐδόλως ἔχομεν καιρὸν, ἢ ἐπειδὴ ἐκεῖνος ὁ ὀλίγος καιρὸς οὐκ ἐστιν ἀρμόδιος διὰ τὴν μετάνοιαν· Δεύτερον δέ, μήπως συχνὰ μὲν μετανοῦμεν, οὐδέποτε δὲ ὡς πρέπει· μετανοοῦμεν συχνά, ἀλλὰ πότε μὲν ὡς ὁ Καίν, πότε δὲ ὡς ὁ Σαούλ, πότε δὲ ὡς ὁ Ιούδας καὶ ἄλλοτε ὡς ὁ Φαραώ ὅθεν ἡ τοιαύτη μετάνοια οὐκ ὥφελεῖ, ἀλλὰ βλάπτει.

Πᾶσα ἀμαρτίᾳ ἐστὶ κακὸν· βάρους ἀπείρου· ἐπειδὴ ἐστι καταφρόνησις τῶν νόμων τοῦ ἀπείρου θεοῦ· ἢ μετάνοιά ἐστι τούτου τοῦ ἀπείρου κακοῦ τὸ βέβαιον ἀντιφάρμακον· οὐχὶ ὅμως πᾶσα μετάνοια, ἀλλ' ἡ μετάνοια ἢ ἀληθεύη, ἢ μετάνοια, ἢ τις γίνεται καθὼς πρέπει καὶ ὅταν πρέπη. Εἳν μετανοήσωμεν, ὡς ἢ πόρυη, ὡς ὁ τελώνης, ὡς ὁ Δαβίδ, ὡς ὁ Παῦλος, ὡς ὁ Πέτρος, ὡς ὁ σημερινὸς Ζαχχαῖος, ἢ γουν μετὰ καταγένεως καὶ δακρύων, μετὰ τελείας τῶν ἀμαρτημάτων ἀποχῆς, μετὰ τῶν καρπῶν τῆς μετανοίας, τότε ἢ μετάνοια ἡμῶν. ἐστιν εὐπρόσδεκτος εἰς τὸν θεόν, τότε λαμβάνομεν τὴν ἄφεσιν τῶν ἀμαρτιῶν καὶ την σωτηρίαν τὴν αἰώνιον.

^{Αεν. 23.} Ἀλλ' ἐγώ, λέγεις, μετανοῶ ὡς ὁ ληστής·
λέγω καὶ ἐγὼ εἰς τὴν ὥραν τοῦ θανάτου
^{42.} μου τὸ εἴ Μνήσθητί μου, Κύριε, ὅταν ἔλθῃς

δὲν τῇ βασιλείᾳ σου», καὶ κληρονομῶ,
ὅσπερ ἔκεινος, τὸν παράδεισον. Ἐὰν καὶ
σὺ κρέμασαι εἰς τὸν σταυρόν, ὅσπερ ὁ
ληστής, καὶ ἐπομένως οὐκ ἔχης καιρόν, ἵνα
διεῖης τῆς μετανοίας τοὺς καρπούς, ἢ καν,
ἐὰν ἔχης βεβαιότητα, ὅτι εἰς τὴν ἐσχάτην
ὥραν τοῦ θανάτου σου μετανοεῖς, ὡς ὁ λη-
στής, καλῶς ἔχει, ήσυχαζε καὶ ἀναπαύου.
Ἐὰν δὲ οὐκ οἶδας οὐδὲ εἰς ποίον καιρὸν προ-
φθάνει σε ὁ θύγατος, οὐδὲ εἰς ποίαν περίσα-
σιν καὶ διάθεσιν εὑρίσκει σε ἡ φοβερὰ ὥρα
τοῦ θανάτου σου, πῶς ήσυχάζεις καὶ κοι-
μᾶσαι; πῶς παραβάλλεις σεαυτὸν τῷ ληστῇ;
Διὰ τί θεμελιῶς τὴν ἐλπίδα τῆς σωτηρίας
σου ἐπάνω εἰς τὴν σωτηρίαν τοῦ ληστοῦ,

ὅταν μόνος βλέπης καὶ διακρίνῃς, ὅτι αἱ
περιστάσεις σου διαφέρουσιν ἀπὸ τῶν περι-
σάσεων ἐκείνου, ὃσον διαφέρει ὁ οὐρανὸς ἀπὸ
τῆς γῆς;

Ἄδελφοί, μὴ πλανώμεθα· ὅσπις ἢ με-
τανοεῖ, ἀλλ' οὐδὲ τὴν ἀμαρτίαν ἀποστρέ-
φεται, οὐδὲ τῆς μετανοίας τὰ ἔργα ποιεῖ,
ἢ διαφόρους προφάσεις προφασιζόμενος, διὰ
τοῦ σήμερον καὶ αὔριον ἀναβάλλει τὸν και-
ρὸν τῆς μετανοίας, ἢ ἀποφασιστικῶς πε-
ριμένει τὴν ὥραν τοῦ θανάτου, ἵνα μετα-
νοήσῃ, ἔκεινος κακῶς πραγματεύεται τὰ
ἀπραγμάτευτα καὶ θεῖα πράγματα; καὶ
παίζων τὰ ἄπακτα, βάλλει εἰς τὸν ἐσχά-
τον κίνδυνον τῆς ψυχῆς αὐτοῦ τὴν σωτη-
ρίαν, διότι, « Θεὸς οὐ μικτηρίζεται· ὁ γάρ ^{Γαλ. 6.}
» ἐὰν σπείρῃ ἀνθρωπος, τοῦτο καὶ θερίσει».